

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

Fakulta
tělesné kultury

GROOMING VE SPORTU

Bakalářská práce

Autor: Veronika Zemková

Studijní program: Tělesná výchova pro vzdělávání / Anglický jazyk se
zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.

Olomouc 2024

Bibliografická identifikace

Jméno autora: Veronika Zemková
Název práce: Grooming ve sportu

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Dana Štěřbová, Ph.D.
Pracoviště: Katedra společenských věd v kinantropologii
Rok obhajoby: 2024

Abstrakt:

Bakalářská práce se zabývá groomingem ve sportu. V praktické části je dotazníkovým šetřením zjišťován přístup atletů a trenérů atletiky k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu. Výzkumného šetření se zúčastnili respondenti ve věku od 18 let do 49 let, kteří jsou aktivní, nebo bývalí atleti a trenéři atletiky. Z výsledků vyplývá, že respondenti se ve většině případů s groomingem ve sportu nesetkali, ale jsou si jeho rizika vědomi a přistupují k němu s negativitou. Dále z výsledků vyplývá, že přístup atletů a trenérů k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu se nijak neliší.

Klíčová slova:

Sexualita, grooming, sexuální násilí, atletika, trenér, svěřenec

Souhlasím s půjčováním práce v rámci knihovních služeb.

Bibliographical identification**Author:** Veronika Zemková**Title:** Grooming in sports**Supervisor:** Doc. PhDr. Dana Štěřbová, Ph.D.**Department:** Department of Social Sciences in Kinanthropology**Year:** 2024**Abstract:**

The bachelor thesis deals with grooming in sport. In the practical part, the attitude of athletes and athletics coaches towards sexuality in sport with the risk of grooming is investigated by questionnaire survey. Respondents between the ages of 18 and 49 who are active or former athletes or athletics coaches participated in the research investigation. The results show that in most cases the respondents have not encountered grooming in sport but are aware of its risks and approach it with negativity. Furthermore, the results show that athletes' and coaches' attitudes towards sexuality in sport with the risk of grooming do not differ significantly.

Keywords:

Sexuality, grooming, sexual violence, track and field, coach, athlete

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně pod vedením doc. PhDr. Dany Štěrbové, PhD., uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 29. dubna 2024

.....

Děkuji paní doc. PhDr. Daně Šterbové, Ph.D., za odborné vedení, rady, čas a vstřícný přístup, který mi poskytla při zpracování bakalářské práce. Také děkuji panu Mgr. Petrovi Krolovi za konzultace a poskytnutá doporučení.

OBSAH

Obsah	7
1 Úvod	9
2 Přehled poznatků	10
2.1 Sexualita.....	10
2.1.1 Druhy sexuálních orientací.....	13
2.2 Grooming.....	15
2.2.1 Kybergrooming.....	17
2.2.2 Grooming ve sportu.....	17
2.3 Sexuální násilí	18
2.3.1 Sexuální obtěžování.....	18
2.3.2 Sexuální zneužívání a znásilnění.....	19
2.3.3 Sexuální deviace	20
2.3.4 Případy sexuálního násilí	21
2.4 Trenér	23
2.4.1 Role.....	24
2.4.2 Vztah trenér-svěřenec.....	24
2.5 Atletika.....	26
2.5.1 Historie české atletiky	27
2.5.2 Současná česká atletika.....	28
3 Cíle.....	29
3.1 Hlavní cíl.....	29
3.2 Dílčí cíle.....	29
3.3 Výzkumné otázky.....	29
4 Metodika	30
4.1 Výzkumný soubor	30
4.2 Metody sběru dat	32
4.3 Statistické zpracování dat.....	33
5 Výsledky.....	34

5.1	Popis a charakteristika groomingu ve sportu	38
5.2	Přístup atletů k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu.....	39
5.3	Přístup trenérů k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu	40
6	Diskuse.....	41
7	Závěry	43
8	Souhrn	44
9	Summary.....	45
10	Referenční seznam	46
11	Přílohy	50
11.1	Vyjádření etické komise FTK UP.....	50
11.2	Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově DOPS-S/TV	51

1 ÚVOD

Téma sexuality je silně spjaté se současným sportem. Vztah mezi trenérem a svěřencem (**pozn. označením trenér je míněna i trenérka, stejně jako sportovec-sportovkyně, student-studentka, učitel-učitelka, žalobce-žalobkyně, pachatel-pachatelka, a to v celém textu práce*) je velice zásadní a diskutované téma a v mnoha případech zachází za hranici profesionálního vztahu.

Tato práce se zaměřuje na termín grooming a jeho výskyt ve sportu. Grooming definujeme jako nenásilný proces, který je bránou pro násilný vztah. Užitím nenásilných technik si pachatel získává důvěru oběti a poté má jednodušší přístup ke konání sexuálního násilí. (Brackenrudge & Fasting, 2005)

Téma groomingu je ve sportovním prostředí často přehlíženo a tabuizováno, jeho oběti se neberou vážně a dochází k nedůvěře. Grooming se totiž na první pohled může jevit jako neškodný. Jedním z důvodů tohoto přístupu je také nedostatečná informovanost jak trenérů, tak sportovců o groomingu, jeho podobách, rizicích a dopadech na sportovce. Dopady na sportovce bývají fatální a často dochází i k ukončení sportovní kariéry u nadějných sportovců.

V teoretické části této bakalářské práce se věnuji vymezení termínu sexualita a grooming. Detailně charakterizují sexualitu a pojmy s ní úzce spojené. V kapitole grooming se věnuji primárně jeho charakterizaci, formám groomingu, vlivu groomingového procesu na sportovní prostředí, rizikům groomingu a dopadům na sportovce. Zásadní u groomingu je, že bývá prvním krokem pro vstup do sexuálně násilného vztahu. Stejně jako grooming tak ani sexuální násilí není pro sport cizím slovem. Tři případy groomingu, který přešel až do mezí sexuálního násilí jsou prezentovány v kapitole „2.3 sexuální násilí“.

V praktické části bylo využito dotazníkového šetření. Byl zjišťován přístup trenérů a sportovců k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu. Výsledky jsou prezentovány v kapitolách „4 metodika“ a „5 výsledky“.

Celá tematika groomingu ve sportu byla pro účely této bakalářské práce zasazena do atletického prostředí. Atletika je oblíbeným sportem s dlouholetou tradicí. Oblíbená je zejména pro svou dostupnost a variabilitu disciplín a zájem o atletiku roste jak v České republice, tak ve světě. Bohužel ani atletický svět se neobejde bez nástrah groomingu a sexuálního násilí.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Sexualita

Sexualita jako pojem je velice náročně definovatelná, dle psychologického slovníku ji definujeme jako soubor vlastností a jevů, vyplývajících z rozdílů pohlaví. (Capponi, 1994)

Biologický základ sexuality je zakotven v genetickém dědictví, pohlavními žlázami, tělesnými orgány a produkci hormonů, jako je testosteron. Určité struktury mozku jsou předurčeny od narození. Sexualita je dále formována a regulována psychosociálními vlivy, které vytvářejí tak jedinečnou mapu lásky a přitažlivosti. Společnost předkládá soubor etických norem, jež je důležité porozumět, přijmout a umět se jimi řídit. (Mellan, 2004)

Kniha (2014) definuje sexualitu jako prvek lidské biologie, který primárně reprezentuje reprodukční účely a sekundárně je možné na ni také pohlížet jako na zdroj fyzicky příjemných pocitů. V tomto kontextu je možné vidět člověka jako tvora, jenž prochází stejnými mechanismy přírodního výběru jako všichni ostatní savci, přičemž však jeho sexualita je ve srovnání s jinými živočišnými druhy specifická. Zvláštnosti lidské sexuality se projevují například v tom, že člověk nezná dobu říje a je vlastně sexualizován po celý rok. I tím je lidská sexualita do značné míry oddělena od rozmnožování. Lidské sexuální chování tak podléhá působení mnoho různých vlivů.

Weiss a Zvěřina (2001) konstatují, že čím vyšší postavení v žebříčku vývoje druhu živočichů zastává, tím složitější je jeho sexualita a jeho sexuálně socializační proces.

Vzhledem k tomu, že lidský druh zaujímá právě nejvyšší postavení v žebříčku vývoje druhu, jeho projevy sexuality zahrnují různé aspekty spojené s pohlavním rozmnožováním, prožitkem rozkoše spojeného s intimními vztahy, fyzickou blízkostí nebo kontaktem, a také sebeuspokojováním a citovými projevy erotické přitažlivosti. Někdy se v běžné mluvě tento pojem omezuje jen na genitální či orgasmické aktivity, ale z hlediska společnosti jsou nejvýznamnějšími projevy sexuality ty, které se týkají lidského sexuálního chování a reprodukčních aspektů. (Štěrbová et al., 2016)

K sexualitě patří:

- anatomické, hormonální a reprodukční odlišnosti mezi muži a ženami;
- celkový projev chování a emocí, který vyplývá z tělesných i psychologických rozdílů mezi pohlavími, zahrnující reprodukční procesy a aktivity;

- erotické projevy a chování, které často spadají do oblasti sexuality, i když nejsou explicitně spojené s pohlavím;
- různé sociální a genderové role, které se liší podle pohlaví; (Štěrbová et al., 2016)

Postoj k sexualitě je výsledkem mnoha faktorů, které ovlivňují naše vlastní postoje k sexualitě. Tento postoj se utváří prostřednictvím vývoje osobnosti, kdy procházíme různými vývojovými fázemi a řešíme vývojové úkoly – od základní důvěry či nedůvěry až po identifikaci se sociálními rolemi a prozkoumávání sexuálních aspektů. V raném dětství, v prepubertě, v pubertě a adolescenci vstupujeme do vztahů s opačným pohlavím, které postupně procházejí změnami kvalitativního charakteru.

Jedinec experimentuje a postupně se seznamuje s vztahy, které mu umožňují objevovat sám sebe, své emoce a reakce. Důležité jsou i kulturní vlivy – etnické, náboženské, geografické a zejména vliv nejbližšího okolí, jako je domov a rodina. Tyto všechny faktory mají vliv na formování našeho vnímání sexuality a interakcí s ostatními. (Štěrbová, 2007)

Sexualita je sociální interakcí, stejně jako jakékoli jiné mezilidské vztahy, a musí se řídit normami, pravidly a očekáváními společnosti. V rámci lidské společnosti existují očekávání a normy, které ovlivňují projevy sexuálního pudu a jeho projevy, ať už jsou vědomé či nevědomé. Pokud jedinec tato společenská očekávání a normy odmítá, nebo je nedodržuje, může být vnímán jako deviant a podléhat různým formám sociálního tlaku, jako je trestání, léčení, vylučování ze společnosti, či dokonce fyzické zásahy jako jsou kastrování nebo jiné tresty. Lidská společnost obvykle neposkytuje jedinci přímý prostor pro otevřené vyjádření sexuálních pudů; zatímco pudy mohou ovlivňovat jednání, veřejný projev sexuality je často ovlivněn normami a očekáváními správného chování v dané kultuře či společnosti. (Fafejta, 2016)

Každá společnost, má-li si zachovat alespoň minimální stabilitu, musí nějak regulovat sexuální chování svých příslušníků. Neregulovaná sexualita neexistuje totiž nikde v přírodě. Regulaci sexuálního chování můžeme považovat za primární sociální jev u všech živočišných druhů, které žijí ve větších skupinách. (Zvěřina, 2003)

Sexuální orientace

Sexuální orientací rozumíme celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav výlučné nebo převažující erotické a citové preference osob daného pohlaví. U většiny jedinců všech společností se setkáváme se sexuální orientací heterosexuální, tedy náklonnosti k osobám opačného pohlaví. V menšině případů (odhady se pohybují mezi 1-10 %) s orientací homosexuální. Existenci bisexuální orientace, tedy celoživotní srovnatelné a vyrovnané sexuální i citové náklonnosti k oběma pohlavím, někteří autoři zcela zpochybňují,

jiní ji považují za vzácnou. Rozhodující pro rozpoznání sexuální orientace jsou erotické představy, sny, fantazie a kvalita erotické citové náklonnosti – zamilovanosti. (Weiss, 2010)

Sexuální identifikace

Sexuální identifikace, tedy pocit příslušnosti k určitému pohlaví, se podle současných poznatků vyvíjí na základě genetických a fetálně-gonadálních determinant, které jsou ovlivněny působením sexuálních steroidů na centrální nervový systém během druhého trimestru nitroděložního vývoje. Definitivní formování této identifikace pak probíhá po narození za účasti jak této dané predispozice, tak vlivů prostředí. Základem sexuální identifikace je koncept sebeobrazu, který se vyvíjí v procesu učení, zahrnujícím jak sociální učení, tak specifické lidské učení kognitivního charakteru. (Weiss, 2010)

Pohlavní identita

Pohlaví člověka je definováno na několika úrovních. Na úrovni biologie rozlišujeme genetické, gonadální, hormonální a genitální pohlaví. **Genitální pohlaví** je často klíčové při stanovení právního pohlaví osoby. **Pohlavní identita** je subjektivní pocit sounáležitosti nebo rozporu s vlastním pohlavím na psychické úrovni. Tento pocit může být spojen s primárními i sekundárními pohlavními znaky a se sociálními rolemi přiřazenými danému pohlaví. Zevními projevy pohlavní identity jsou sexuální role. (Štěrbová et al., 2016)

Sexuální role

Block (1973) chápe sexuální role jako soubor vlastností, které jedinec považuje za charakteristické pro muže a pro ženy ve své kultuře. Příмым důsledkem je, že představy jedince o sexuálních rolích významným způsobem ovlivňují jeho chování a sebehodnocení. Vývoj termínu sexuální role je ovlivněn jak biologickými, tak historicko-kulturními faktory s proměnlivými stupni významu v různých časových obdobích. Definice sexuální role tak představuje kombinaci biologických a kulturních vlivů, které jsou nám zprostředkovány kognitivními a ego funkcemi.

Sexuální preference

Mechanismus vývoje sexuální preference, tedy způsobu, kterým jedinec dosahuje sexuálního uspokojení a toho, jakým objektem je eroticky přitahován, není zatím zcela objasněn. Základní jsou zde pravděpodobně faktory konstituční. Genetické faktory mohou

determinovat pohotovost reagovat na erotické signály určitého druhu. Roli zde může hrát i specifické „naprogramování“ příslušných sexuálních center v kritických fázích prenatálního vývoje. (Weiss, 2010)

Money (1990) nazývá tyto vrozené šablony „lovemaps“ – jsou to schémata zabudovaná v mozku.

Sexuální chování

Sexuální chování je komplexní kombinací verbálního i neverbálního projevu sexuality. Tyto projevy mohou zahrnovat jak genitální, tak nengenitální aktivity a mohou se odehrávat samostatně nebo v interakci s jinými lidmi. Rozsah sexuálního chování není omezen pouze na situace, ve kterých se lidé přímo angažují v sexuálních aktivitách, zahrnuje také výchovu, vzdělávání a zásady námluv. (Sharpe, 2003)

Sexuální integrita

Sexuální integrita odkazuje na respektování a odpovědné zacházení s vlastním tělem a těly druhých, jejich názory, vztahy a chováním v rámci sexuality a pohlaví. Tento přístup má za cíl přispívat k radosti, rozvoji, odolnosti a bezpečí (mladých) lidí účastnících se sportu. (van der Steeg et al., 2021)

2.1.1 Druhy sexuálních orientací

Heterosexuality

V sociálně-vědní literatuře je heterosexuální orientace obecně definována jako sexuální či vztahová identita (patřící jednotlivcům či skupinám) a také jako sociální norma, která strukturuje každodenní život. Historicky byla heterosexuální orientace v psychologické teorii a výzkumu většinou opomíjena jako téma k analýze. Psychologická teorie předpokládala, že heterosexuality je „daná“ a „normální“ a zaměřovala svůj výzkum na sexuální orientace, které se nacházely mimo tuto údajnou normu (například homosexualitu, lesbismus). Tento výzkum dále fungoval k další normalizaci heterosexuality, zatímco jiné způsoby sexuálního projevu bagatelizoval, aniž by bral v úvahu historické podmínky, které heterosexuality vytvořily jako „normu“. (Farvid, 2015)

Homosexuality

Pojem homosexualita pochází z řeckého *homo* = *stejný* a latinského *sexus* = *pohlaví*. V angličtině slovo homosexual nese jak význam „sexu“ samotného, tak i pohlaví a může tedy

znamenat orientaci na osoby určitého biologického pohlaví, v případě homosexuality pohlaví stejného. Na první pohled nám nemusí připadat, že jde o preferenci v sexu, ale preferenci např. citovou nebo hodnotovou určité skupiny osob mající určité (tedy stejné) pohlaví. Přesto se v angličtině, mj. z důvodů snížení stigmatizace (spojením s podřadností či sexuální deviací), termín „homosexual“ již několik desítek let nepoužívá a preferuje se spíše slovo gay, které však zastupuje pouze homosexuální muže a znevýhodňuje lesbismus. Tím pádem toto označení, také není příliš korektní. (Sloboda, 2016)

Bisexualita

Při rozhodování o sexuálním partnerovi není jedinec vázán na pohlaví partnera. Nejasnost vzniká ohledně toho, jestli se tak děje ve jménu rozšíření práv sexuálních nebo konzumních, jestli jde o naplnění identity dotyčného nebo touhu nenechat se při „konzumaci“ sexuality ničím omezovat, tedy ani pohlavím partnera. (Fafejta, 2016)

Asexualita

Asexualita je označením pro jev, kdy jedinec není nikým pohlavně přitahován. Sexuální potřeba zde v tomto případě není nijak zastoupena (Fafejta, 2004).

Transsexualita/Transgender

U některých jedinců se pohlaví od narození může jevit nejednoznačné, jejich genitálie neodpovídají vyloženě ani mužskému či ženskému pohlaví a v tomto případě mluvíme o tzv. intersexualitě (viz níže). Rodí se však jedinci, u kterých je jejich biologické pohlaví jasně definovatelné, ale později v jejich životě mohou začít odmítat přiřazený gender (pojem gender vyjadřuje osobní identitu, do jaké míry se člověk cítí být mužem nebo ženou), který je založen na jejich biologickém pohlaví. Někteří lidé mohou právě své biologické pohlaví i odmítat a toužit po změně své anatomie nebo identifikovat se s pohlavím, které se neshoduje s jejich biologickým pohlavím. Tito jedinci jsou obvykle označováni termínem „transgender“. (Fafejta, 2004)

Intersexualita

Termín intersexualita, možné přeložit jako „mezipohlavnost“, je v Česku prakticky neznámý. Má minimální spojení s pojmy gender a genderová identita, a téměř výhradně se zaměřuje na biologické pohlaví. Přestože se zabývá téměř výlučně biologickými aspekty, jeho diskuse nejvíce rozrušuje genderový a sexuální řád ve společnosti, protože narušuje binární

system. Biologické znaky samy o sobě nejsou v souladu a jednoznačně neukazují na jednoznačné biologické mužství nebo ženství. Mezi intersexuální jedince patří ti, kteří mají přítomné znaky obou pohlaví (například mají jak vaječníky, tak varlata, nebo alespoň jejich zárodky). Tito lidé byli dříve označováni jako hermafroditi. Další možností jsou jedinci bez primárních pohlavních znaků (tedy bez vaječníků a varlat). (Sloboda, 2016)

LGBTQ+

K identifikaci odlišných sexuálních orientací než je heterosexuality, se globálně používá zkratka LGBTQ+ (lesbians, gay, bisexual, transgender, questioning). Tato zkratka pojednává o genderových komunitách a zahrnuje lesbické, gay, bisexuální, transgenderové, transsexuální, intersexuální, pansexuální, queer, asexuální jedince a další. Písmeno Q označuje "questioning", což charakterizuje osoby, které stále zkoumají svou sexuální orientaci nebo genderovou identitu a zatím si nejsou jisti svým zařazením. (Riquelme-Sanderson & Longoria, 2023).

2.2 Grooming

Anglické slovo grooming má původ ve slově péče/pečovat. V 18. století se termín grooming týkal péče o zvířata, zejména starosti o koně – hřebelcování, krmení, výměna podkov apod. Ve 20. století se termín začal užívat i pro péči o jiná zvířata, například salon pro úpravu psí srsti se v angličtině nazývá *dog grooming salon*. Od 21. století se pojem grooming používá i k popisu vzhledu osob. *Well-groomed person* je člověk, který dbá o svůj vzhled. Doslovný překlad slova grooming do českého jazyka neexistuje. (Oxford University Press, 2023)

Lanning (2018) definuje grooming jako používání nenásilných technik jedním člověkem k získání sexuálního přístupu a kontroly nad potenciálními a skutečnými oběťmi. Používání nenásilných technik obvykle zahrnuje identifikaci preferovaných nebo přijatelných cílů, sbírání informací o zájmech a zranitelnostech, získávání přístupu (například sport, náboženství, vzdělání, online prostředí), naplňování emocionálních a fyzických potřeb, snižování zábran a získávání a udržování kontroly (například navazování vztahů, soutěžení, vyzývání, tlak vrstevníků, sympatie).

Grooming je nenásilný proces, který je ovšem branou pro násilný vztah. Spočívá v postupném získávání důvěry potenciální oběti před systematickým odstraněním mezilidských bariér a před samotným spácháním sexuálního obtěžování/zneužívání. Tento proces může trvat týdny, měsíce nebo roky, s pachatelem obvykle postupujícím tak, aby byl schopen udržet tajemství a vyhnout se odhalení. (Brackenrudge & Fasting, 2005)

Cílem sexuálního groomingu je získat úvodní spolupráci oběti, snížit pravděpodobnost odhalení a zvýšit pravděpodobnost budoucího sexuálního kontaktu. Chování spadající pod grooming, tedy chování za účelem dostat se do intimní zóny oběti, nemusí na první pohled vypadat nebezpečně. Například koupit oběti dárky nebo hrát dětské hry (v případě dětských obětí) nejsou zjevně znepokojující činnosti, ani výhradně předchůdci sexuálního obtěžování/zneužívání, přesto to jsou příklady běžného chování, které pachatelé sexuálního obtěžování/zneužívání mohou při procesu sexuálního groomingu využívat. Celkově je zřejmé, že sexuální grooming je složitý proces, který zahrnuje různé typy chování a délky času v závislosti na pachateli a kontextu. (Winters et al., 2022)

Komplexní model sexuálního groomingu zahrnuje pozorovatelná a měřitelná chování, které se dělí do pěti fází:

1. **výběr oběti** – první krok zahrnuje potenciálního pachatele, který hledá zranitelnou oběť, která může být založena na svých emočních nebo environmentálních zranitelnostech;
2. **získání přístupu a izolace oběti** – druhým krokem je pokus jednotlivce získat přístup k vybrané oběti a izolovat ji od ostatních;
3. **vytváření důvěry** – ve třetí fázi pachatel klamně vybuduje důvěru a spolupráci s obětí, což vede k vytvoření emocionální vazby;
4. **postupné zbavování citlivosti na sexuální obsah a fyzický kontakt** – ve čtvrté fázi je oběti postupně představován sexuální obsah a kontakt, s cílem postupně ji zbavovat citlivosti na sexualizované chování;
5. **udržování po zneužití** – v páté fázi může pachatel pokračovat v groomingu oběti po prvním zneužití, aby zabránil odhalení a/nebo mohl pokračovat v zneužívání oběti; (Winters et al., 2022)

Grooming byl první použit ve spojitosti se sexuálním obtěžováním dětí, později se stal univerzálním pojmem užívaným pro všechny věkové kategorie. V návaznosti na původní význam slova slouží grooming jako vysvětlení, které pomáhá porozumět chování některých dětských obětí.

Pojmy grooming a fyzické násilí jsou obvykle neslučitelné. **Namísto fyzického násilí** jsou oběti manipulovány prostřednictvím nejúčinnější kombinace pozornosti, náklonnosti,

laskavosti, dárků, alkoholu, drog, peněz a výhod. Mezi dvěma dospělými může toto chování být považováno za běžnou součást randění. (Lanning, 2018)

2.2.1 Kybergrooming

Kromě typů peer-to-peer (tzn. jedinci na stejné věkové a sociální úrovni) kybernetického násilí, které jsou převážně prováděny mezi adolescenty, v případě kybergroomingu, pozorujeme typy kybernetického násilí, které jsou iniciovány dospělými vůči nezletilým.

Kybergrooming znamená budování důvěryhodného vztahu mezi nezletilými a obvykle dospělými osobami pomocí informačních a komunikačních technologií, které využívá k systematickému získávání a zneužívání nezletilých pro sexuální účely. Kybergroomeři (pachatelé kybergroomingu) využívají potřebu pozornosti a náklonnosti svých obětí a nástup přirozeného zájmu o sexuální témata během puberty. Z tohoto důvodu kybergroomeři používají, k navázání kontaktu se svými oběťmi, internetové platformy a sociální sítě, které jsou převážně navštěvovány adolescenty (např. Facebook nebo Instagram). Na rozdíl od tradičního groomingu, kybergrooming, díky specifickým podmínkám internetu, těží z absence geografických hranic a jednoduššího přístupu ke kontaktování oběti. (Wachs, S. et al, 2012).

2.2.2 Grooming ve sportu

Grooming je pro pachatele zásadní, protože vytváří dojem spolupráce ze strany sportovce, čímž činí akt zneužití zdánlivě souhlasným. Jinými slovy, zatímco sexuální obtěžování je rozhodně nechtěné, a kdy se oběť stane cílem groomingu, se může obtěžování jevit jako žádoucí nebo prováděné se souhlasem. (Brackenrudge & Fasting, 2005)

Moc, kterou má trenér díky své autoritě, poskytuje účinné alibi nebo maskování pro proces groomingu a obtěžování. Postupné posuny hranic mezi trenérem a sportovcem procházejí bez povšimnutí a nehlášené sportovcem až do bodu, kdy se sportovec stane úplně uvězněným a není schopen odolat jeho pokračování. (Owton & Sparkes, 2017)

Tři typy groomingu ve sportu:

1. **Fyzický grooming:** například nevhodné doteky, které se zdají být oprávněny potřebou podpory při gymnastickém vystoupení.
2. **Psychologický grooming (jak oběti, tak její rodiny):** Například trenér neustále tvrdí atletce a jejím rodičům, že potřebuje strávit s jedincem více času pro trénink.

3. **Grooming sociálního prostředí nebo komunity:** Například trenér buduje tak dobrý záznam soutěžního úspěchu, že nikdo si netroufá napadnout to, co dělá, a jeho pověst tak působí jako alibi. (Brackenrudge & Fasting, 2005)

Ve sportu je grooming usnadněn postupným budováním důvěry sportovce ve svého trenéra (nebo jinou autoritativní postavu), protože mu nabízí možnost dosáhnout hmatatelných výsledků, jako jsou výhry v soutěžích nebo reprezentační pocty a medaile. Groomingový proces zahrnuje také nehmotné odměny, jako jsou pocity zvláštnosti, vysoké sebehodnocení, sebevědomí, nadřazenost a pocit bezpečí. Trenér pěstuje a chrání sportovce v rodičovském vztahu, poskytujíc směs disciplíny a náklonnosti, na které se sportovec postupně spoléhá. Sportovec může být úplně uvězněn, protože poslušnost je zajištěna pomocí hrozeb, jako je vyřazení z týmu, a udělování nebo zadržování odměn a privilegií. (Brackenrudge & Fasting, 2005)

Dopady groomingu na sportovce:

Emoční zneužívání ve smyslu groomingového procesu, které provádějí trenéři, negativně ovlivňuje sportovce ve třech hlavních kategoriích:

1. negativní vnímané psychologické účinky

- nízká nálada, sebedůvěra a nízké sebevědomí;
- projevy jako hněv, špatný vztah k vlastnímu tělu a úzkost;

2. negativní vnímané tréninkové účinky

- změny v motivaci;
- snížená radost ze sportu;
- nápadné potíže s koncentrací;
- problémy se získáváním nových dovedností;

3. negativní vnímané výkonnostní účinky

- snížený výkon;
- (Wilinsky & McCabe, 2021)

2.3 Sexuální násilí

2.3.1 Sexuální obtěžování

Dle Capponi (1994) za **sexuální obtěžování** (v angličtině sexual harassment) je považována jakákoliv forma sexuálně erotického "obtěžování" slovem, eroticky zabarveným

žertováním, pohledem či dotykem. Pokud žalobce u soudu prokáže, že k danému chování ze strany pachatele skutečně došlo, je tento čin kvalifikovaný jako přečin.

V současném společenském klimatu „tápání“, pochyb a neznalosti problematiky sexuálního obtěžování a její právní konstrukce však často zaznívá otázka: co (už) je a co (ještě) není sexuální obtěžování. Odpověď na tuto otázku není jednoznačně možná. Zde jsou evropskou společností nejčastěji používané formy chování sexuální povahy, které jsou více či méně akceptovány a které jsou (často) vnímány jako obtěžování:

- sexuálně podbarvené vtipy
- narážky na soukromý život
- sexuálně podbarvené řeči
- ukazování erotických obrázků a fotografií
- sexuálně orientované poznámky
- okukování
- nechtěný tělesný kontakt
- nabídky na schůzku i přes nezájem
- sexuální návrhy a pobídky (Křížková, 2006)

Sexuální obtěžování je zahrnuto v zákoně o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Považuje se za diskriminaci, jak přímou, tak i nepřímou. (Ministerstvo vnitra České republiky, 2008)

2.3.2 Sexuální zneužívání a znásilnění

Narozdíl od sexuálního obtěžování se **sexuální (pohlavní) zneužívání** považuje za trestný čin. Trestným činem se rozumí jednání, které je stanoveno jako trestné podle zákona, včetně přípravy, pokusu, organizace, podněcování a pomoci k tomuto činu. (Štěrbová et al., 2016)

Znásilnění

Trestný čin znásilnění je jedním z nejzávažnějších trestných činů a z pravidla výrazně zasahuje fyzický i psychický stav oběti. Obětí se může stát, jak žena, tak i muž bez ohledu na věk. Ze statistik vyplývá, že ke znásilnění dochází častěji v partnerském vztahu, přátelském vztahu, pracovním vztahu, než když se pachatel a oběť neznají.

Znásilněním se rozumí čin, kdy pachatel donutí oběť násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy k pohlavnímu styku, nebo k takovému činu zneužije bezbrannosti oběti. Za bezbrannost se považuje takový stav oběti, ve kterém není vzhledem k okolnostem

schopna projevit svou vůli, pokud jde o pohlavní styk s pachatelem, popř. ve kterém není schopna klást odpor jeho jednání (např. člověk ve spánku, v mdlobách, pod silným vlivem alkoholu, drog, léků, osoby vážně tělesně a duševně handicapované, děti, přestárlé osoby). Pohlavním stykem je jakýkoli způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby (stejného nebo jiného pohlaví). Může jít tedy o soulož, pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží (např. orální pohlavní styk, anální pohlavní styk, masírování penisu rukou, zasouvání prstů či vkládání předmětů do vagíny ženy), ale i pouhé osahávání ženy na prsou, ohmatávání genitálií muže či ženy apod. Zásadní pro definování znásilnění je donucení a souhlas. Donucení jiného k pohlavnímu styku definujeme jako překonání vážně míněného odporu nebo podlehnutí při beznadějnosti kladení odporu, s ohledem na to, že pachatel za použití násilí nebo pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné těžké újmy nedal žádnou možnost odpor projevit. (Policie ČR, 2024)

Dne 10. 4. 2024 byla sněmovnou schválena novela zákona o znásilnění. Novela je založena na zásadě „ne znamená ne“. Stěžejním bodem je **nesouhlasný pohlavní styk**. Oproti předchozí verzi zákona je v novele kladen důraz na bezbrannost, tedy když oběť není schopná projevit nesouhlas nebo utvářet svou vůli z určitého objektivního důvodu – kvůli nemoci, spánku, duševní poruše, silné opilosti, spoutání či zdravotnímu hendikepu. Měl by se také změnit postoj soudů k sexuálním aktivitám s dětmi mladšími než 12 let. Tresty by měly být zpřísněny díky automatickému překvalifikování na znásilnění nebo sexuální útok. Dříve bylo toto jednání považováno za pohlavní zneužití a trestní sazby byly nižší. Novelu teď čeká posouzení v senátu. (Gričová, 2024)

2.3.3 Sexuální deviace

Sexuální obtěžování a násilí může být úzce spojeno se sexuální deviací. V určitých případech, ne však vždy, se oběťmi groomingu a sexuálního násilí stávají lidé s psychickou poruchou. Existuje tolik variací počínání, že není možné vždy určit, kde končí normální sexuální chování a kde začíná sexuální odchylka. Ani neobvyklé sexuální praktiky nelze považovat za úchylné, pokud se vztahují na partnera, který je akceptuje, a jsou integrovány do celkového eroticko-sexuálního prožitku. (Gödtel, 1994)

(Saleh & Berlin, 2003) definují sexuální deviace (také parafilie či perverze) kategoricky jako sexuální deviační syndromy charakterizované "opakujícími se intenzivními sexuálními pocity, fantaziemi nebo chováním, které zahrnují neobvyklé objekty, aktivity nebo situace a způsobují klinicky významné utrpení nebo omezení ve společenském, **pracovním** či jiné důležitém oblasti fungování."

Podle této definice musí být odchylky sexuálního chování přítomny po dobu nejméně šesti měsíců, aby splňovaly kritéria pro jednu z následujících devíti uvedených parafilických kategorií:

- a. **exhibicionismus** = vyložení svých genitálií nevědomé osobě;
- b. **pedofilie** = sexuální přitažlivost k dětem a/nebo činnost s předpubertálními dětmi;
- c. **fetišismus** = erotické vzrušení přes neživé objekty;
- d. **frotérismus** = tření se a/nebo dotýkání se ne-souhlasící osoby;
- e. **sexuální masochismus** = fascinace skrze přijímání fyzické a/nebo duševní bolesti od partnera;
- f. **sexuální sadismus** = způsobování fyzické a/nebo duševní bolesti partnerovi;
- g. **transvestitní fetišismus** = převlékání se za opačné pohlaví;
- h. **voyeurismus** = pozorování nevědomé osoby, která se svléká, je nahá nebo se účastní sexuální aktivity;

Sexuální deviace se u dospělého jedince může projevovat některými výstražnými signály už během dospívání. Bývá to obecně zvýšená agresivita, týrání zvířat. Nenápadná neobratnost při dvoření, absence empatie. Bývá přítomna kompulzivní masturbace. Nalézáme atypický, pozastavený a „zaražený“ sexuální vývoj. Proces zrání dítěte byl narušen, takže dospělému člověku se pak nabízejí jen velice omezené vzory chování – jedinec mívá problémy se seznamováním, má pozdní zahájení pohlavního života, chudý sexuální život. Diagnostikujeme ztíženou adaptaci, často schizoidní rysy. U chlapců vzrůstá fyzická agrese a agresivní chování, u dívek spíše autoagresivita. Varující je především triáda symptomů – noční pomočování (i po 12. roce), krutost ke zvířatům a paličství. (Weiss, 2010)

2.3.4 Případy sexuálního násilí

Tereza Vytlačilová

Tereza Vytlačilová je 29letá bývalá česká juniorská reprezentantka v hodů oštěpem. Svou nadějnou atletickou kariéru ukončila kvůli sexuálnímu násilí ze strany vlastního trenéra. Dle jejích slov se trenér začal dopouštět sexuálního násilí v době, kdy jí bylo 15 a jemu 55 let. Celá situace trvala celkem tři a půl roku.

Trenér byl pro ni člověkem, kterému do té doby bezvýhradně věřila a byla zvyklá dělat cokoli, aby byl spokojený, aby byla vzornou svěřenkyní, aby se stala úspěšnou atletkou. Nikdo ho nikdy nepodezíral, byl jejím trenérem od 8 let a také byl zástupcem ředitele školy, kde učila

její matka. Pro okolní svět bylo tak nereálné, že by se pan K. něčeho takového dopustil, že Tereza dlouhou dobu nedokázala najít odvahu se s jeho chováním někomu svěřit.

Začalo to kybergroomingem – chatováním přes ICQ (tehdejší komunikační a sociální síť), následovala izolace od ostatních atletů a kamarádů, společné pokoje na soustředěních a závodech, masáže se záměrem ušetřit za trenéra, psychická manipulace a vydírání.

Násilný a toxický vztah s trenérem měl fatální dopad na celý její život. Došlo k rapidnímu zhoršení ve škole, k ztrátě vztahu k sobě samé, ztrátě soukromí a intimity, k sebepoškozování, depresím a myšlenkám na smrt, nakonec došlo i na hospitalizaci v psychiatrické léčebně.

Vše vyvrcholilo v Eugene, USA, na mistrovství světa v atletice. Z Tereziny strany přišel zlom/zkrat, už nebyla schopna dále závodit. Rozhodla se ukončit sportovní kariéru a podat trestní oznámení. Trenér K. byl odsouzen k šesti letům vězení. (Suchan et al., 2018)

Erin Aldrich, Jessica Johnson

Tyto dvě výše jmenované americké atletky spojuje jedna osoba, a to atletický trenér univerzitního týmu John Rembao.

John Rembao byl obviněn ze sexuálního obtěžování a sexuálního násilí vůči svým atletickým svěřenkyním. Používal metody groomingu, manipulaci a vyhrožoval jim, že pokud se nepodvolí jeho požadavkům, které byly daleko za hranicí profesionálního vztahu, bude jim odebráno vysokoškolské stipendium a ukončena atletická kariéra.

Americké Centrum pro bezpečný sport pozastavilo Rembaovu činnost, kvůli obviněním z nevhodného chování, ale povaha údajného nevhodného chování nebyla v té době zveřejněna. Rembao musel změnit pracoviště, odešel z pozice hlavního trenéra atletiky na střední škole Los Gatos v Severní Karolíně. Dále však působí jako zástupce ředitele na Kalifornské univerzitě v Santa Cruz. Dle jeho slov opustil bývalou pozici z „rodinných důvodů“, nikoliv kvůli obvinění z Amerického centra pro bezpečný sport. Rembao také popřel obvinění se slovy: "To je absurdní. Nikdy se to nestalo. To je úplně falešné. To mě jen naštvalo, protože to všechno je lež."

Aldrich promluvila o důvodech, proč se rozhodla nyní vyjít s jejími obviněními: *"Mlčela jsem přes 20 let, protože myšlenka vyjít s tímto příběhem byla pro mě děsivá. Ale rozhodla jsem se, že už nemohu zůstat mlčet. Pokud bych to udělala, mnoho dalších dívek by se nadále mohly stát oběťmi sexuálního násilí. S každou osobou, se kterou jsem sdílela svůj příběh, jsem se cítila stále více osvobozená. Nakonec jsem pocítila, že mohu udělat rozdíl."*

„Bylo mi 17 let, ale co se týče mého milostného života jsem byla vyspělá asi jako 13letá holka. Toho on využil, nazýval mě krásnou a sexy, nosil mi dárky, obdivoval mě. Způsobil, že jsem se do něj zamilovala ještě dříve, než se mě vůbec dotkl.“

„Tvrdil, že kvůli mně opustí svou manželku, Přesvědčil mě, že pokud on nebude mým trenérem, tak se nikdy nestanu olympijskou atletkou.“

V momentě, kdy Rembao změnil školu sexuální obtěžování Aldrich přestalo. Zaměřil se totiž na novou oběť – Jessicu Johnson.

Johnson popisuje svou zkušenost s trenérem Rembaem: *„Vše začalo hned po mém nástupu na vysokou školu. Neustále se mě dotýkal. Na školním výletě za mnou přišel na hotelový pokoj a začal mě osahávat pod oblečením, chodil za mnou i na vysokoškolské koleje. Bylo to traumatizující, ale nezbývalo mi nic jiného než zavřít oči a vydržet to. Odmítnutí by znamenalo konec mého vysokoškolského stipendia a atletické kariéry.“*

Johnson rovněž tvrdila, že Rembao jednou olízl její krk ve své kanceláři. Ona a její rodiče incident nahlásili Univerzitě v Texasu, ale škola zjistila, že i když by měl Rembao být potrestán, "nezasáhl do politik sexuálního chování a sexuálního obtěžování univerzity." (Chiari, 2020)

Sesar Figueroa

Sesar Figueroa působil jako místopředseda trenérského atletického týmu, a sám byl trenérem atletiky, na Houston Christian University. Byl obžalován z groomingu žen – svých atletických svěřenkyň.

Dle žaloby Figueroa kupoval svým svěřenkyňím dárky, posílal jim explicitní zprávy, masíroval je, pil s nimi alkohol a sliboval jim mimořádné práce" s pochopením, že za přijetí těchto 'výhod' očekává sexuální služby." Některé svěřenkyňě s ním mívaly pohlavní styk na pravidelné bázi, avšak ne vždy to bylo s dobrovolným souhlasem. Nutil je pít alkohol, načež mu podlehly, Figueroa poté začal být velice agresivní a násilný.

Jedna z atletek vypovídala, že jí bylo řečeno, že pokud se chce zúčastnit prestižní atletické soutěže, bude muset mít sex s trenérem. Věděla, že pokud se nepodvolí, může jí okamžitě ukončit sportovní kariéru.

Nejmenovaná atletka ho nahlásila na policii poté, co ji sexuálně napadl na parkovišti. Policie tomu však nevěnovala dostatečnou pozornost. To však dodalo odvalu ostatním atletkám, které si prožívaly, nebo stále prožívají sexuální násilí ze strany trenéra Figueroa a rozhodly se podat žalobu. (Vasquez, 2023)

2.4 Trenér

Trenér je sportovní pedagog, který je odborně vzdělán a připraven vést tréninkový proces, organizovat jej a pečovat o výchovu svěřených sportovců. Záměrem jeho činnosti je dosáhnout se svými svěřenci co nejvyšší sportovní výkonnosti. Svou práci plánuje a hodnotí.

Určuje obsah, metody i výsledky tréninkového procesu podle věku pohlaví, zdatnosti a sportovní úrovně i zájmu svěřenců. Stará se o zvyšování tělesné zdatnosti, zdokonalování pohybových dovedností (techniky) a dosahování sportovní výkonnosti. Současně pečuje o morální a volní vlastnosti sportovců, o jejich výchovu. Trenér působí na svěřence tak, aby je aktivně zapojoval do tréninku. Soustavně se vzdělává a zařazuje nové poznatky do tréninkového procesu. Úplní začátečníci jsou na trenérovi zcela závislí, postupně se však více a více spoluúčastní plánování, realizace i hodnocení tréninkového procesu a mění tak svou závislost na konzultativní práci. (Vindušková, 2003)

2.4.1 Role trenéra

Trenér ovlivňuje sportovce ve všech směrech, zásadním aspektem je jeho vliv na výkon (Lee et al., 2023).

Trenéři hrají klíčovou roli ve vývoji sportovců všech věkových kategorií. Role a odpovědnosti trenérů zahrnují poskytování podrobné a přesné zpětné vazby a motivace, výuku technických, taktických, fyzických a mentálních dovedností, a rozvíjení osobních vztahů se svými sportovci. (Sinotte et al., 2015)

Trenér musí adekvátně reagovat na potřeby sportovního prostředí, které zahrnuje samotné sportovce, jejich rodiny, manažery, rozhodčí, další trenéry, amatérské hráče a další účastníky. Toto vyžaduje rozmanité role, které trenér musí zastávat. Trenér je nejen pedagogem, ale také průvodcem, psychologem, a dokonce i manažerem. Poskytuje široké spektrum možností pro sportovce a přispívá k jejich osobnímu rozvoji. Trenér pracuje na budování týmu a jeho cílem je udržovat přátelské a podpůrné prostředí pro spolupráci. Nesmírný důraz je kladen na mezilidské vztahy v rámci profesního působení trenéra. (Campos et al., 2019).

Campos (2019) řadí kompetence do čtyř následujících kategorií:

1. Trénování
2. Soutěžení
3. Management
4. Vzdělávání

2.4.2 Vztah trenér-svěřenec

Vztah mezi trenérem a svěřencem můžeme definovat jako situaci, kde obě strany na sebe navzájem působí a ovlivňují si své poznání, pocity a chování. Je to dynamický vztah, jehož

povaha se mění v čase v závislosti na jejich chování, emocích a poznání, které se formují prostřednictvím jejich vzájemné interakce. Špatný vztah mezi trenérem a svěřencem vede ke zhoršení výkonu sportovce a někdy dokonce k ukončení jeho sportovní kariéry. Pro některé sportovce utváří vztah s jejich trenérem celý zážitek ze sportu. (Lee et al., 2023)

Vztah mezi trenérem a svěřencem hraje v kultuře sportu klíčovou roli. Trenéři jsou často považováni za klíčový prvek úspěchu sportovce. Tyto vztahy jsou však velmi složité, protože se pohybují na pomezí profesionální a osobní sféry. Moc a nastavení hranic hrají v těchto vztazích důležitou roli, a překročení těchto hranic může být problematické. (Johansson, 2017)

Vztah mezi sportovcem a trenérem má tři hlavní složky:

1. **Technická nebo instruktivní složka** – zaměřuje se na tréninkové záležitosti, výkonnostní problémy nebo obojí a je nazývána „základní proces“
2. **Sociálně-psychologická složka** – týká se potřeb, emocí, kognicí a behaviorálního obsahu jak trenéra, tak sportovce v tomto vztahu a nazýváme ji „psychosociální proces“ nebo jen sociální
3. **Duchovní složka** – může odkazovat na jemnější uvědomění a přesvědčení sportovce a trenéra o jejich vzájemném spojení, nazývána „transpersonální proces“ (Radojević et al., 2019)

Pozice moci

Trenér má ve vztahu s jeho svěřenci určitou míru autority a moci, která je však založena na důvěře a dobrovolném respektu. Jeho moc spočívá v jeho znalostech, zkušenostech. Trenér ve sportu zaujímá roli průvodce či mentora.

Trenér může mít moc v několika klíčových oblastech:

- **Znalostní moc:** Trenér disponuje odbornými znalostmi a dovednostmi, které může sdílet se svými svěřenci. Jeho autorita je posílena jeho schopností vést, vzdělávat a radit.
- **Sociální moc:** Trenér může mít sociální vliv vzhledem k vztahu, který má se svými svěřenci. Dobré vedení a schopnost být inspirativním a motivujícím vzorem může posílit jeho sociální moc.
- **Rozhodovací moc:** Trenér může být zodpovědný za rozhodnutí týkající se tréninkových metod, strategií nebo taktiky. Jeho rozhodnutí mohou mít vliv na výsledky a úspěchy jeho svěřenců.

Je důležité, aby trenér využíval svou moc zodpovědně a respektovat hranice a potřeby svých svěřenců. Důvěra a vzájemný respekt jsou klíčové pro udržení pozitivního a efektivního trenérského vztahu. (Gerber, M. et al, 2024)

Rizika ve vztahu trenér-svěřenec

Ve vztahu mezi trenérem a svěřencem mohou existovat různá rizika a výzvy, které by měly být brány v úvahu. Některá z možných rizik jsou:

- **Zneužití moci:** Trenér má často větší autoritu a znalosti než jeho svěřenci, což může vést k možnému zneužití této moci k manipulaci, ovlivňování nebo vykořisťování svěřenců.
- **Nedostatek hranic:** Nedostatečně definované nebo respektované hranice mezi trenérem a svěřencem mohou vést k nevhodnému chování nebo komunikaci, což může negativně ovlivnit vzájemný vztah, nedodržování hranic ze strany trenéra je prvním krokem ke groomingu.
- **Nedostatek podpory:** Pokud trenér nedokáže poskytnout potřebnou podporu nebo respektovat individuální potřeby svých svěřenců, může to vést k nedostatku důvěry a motivace.
- **Nedostatek komunikace:** Chybějící komunikace mezi trenérem a svěřencem může vést k nedorozumění, frustraci a nedostatku efektivity ve výkonu.
- **Konflikty zájmů:** Pokud trenér upřednostňuje své vlastní zájmy nebo projevuje příznivé zacházení k určitým svěřencům na úkor ostatních, může to vyvolat napětí a nevyváženost v týmu či tréninkové skupině.

Je důležité, aby trenér aktivně pracoval na prevenci těchto rizik a zajistil, aby vztah s jeho svěřenci byl založen na vzájemném respektu, důvěře a transparentní komunikaci. Důkladné stanovení hranic, poskytování podpory a dodržování etických standardů jsou klíčové pro budování zdravého a udržitelného trenérského vztahu. (Kim, I. et al, 2019)

2.5 Atletika

Atletika je sport individuální, proto výborně slouží k demonstraci groomingu ve sportu. Grooming není výjimkou ani v kolektivních sportech, přece jen ve sportu individuálním má pachtel-trenér ke svěřenci jednodušší přístup. Tréninkové jednotky v atletice často probíhají pouze mezi trenérem a daným svěřencem. Pro trenéra je jednodušší se svěřencem

manipulovat a překračovat hranici profesionálního vztahu. Okolí taktéž nepřijde nic zvláštního na tom, že trenér a svěřenec, tráví čas sami dva, je to přece běžné.

Termín atletika pochází z řeckého slova *áthlon*, které znamená cenu, o níž se závodí. Slovo atlet má svůj původ v řeckém výrazu *athletes*, pochází z helénského období řecké civilizace a označovalo závodníka z povolání. Atletika se zpočátku dělila na lehkou (běhy, skoky, hody a vrhy) a těžkou (box, vzpírání a zápas). Lehká atletika se v 60. letech 20. století organizačně osamostatnila a od té doby se u nás používá zkrácený termín atletika.

Atletika má mezi sporty výlučné postavení. Všeobecně je považována za základní sportovní odvětví. Přirozené pohyby, jakými jsou chůze, běh, skok nebo hod, tvoří její pohybový základ. Svými hodnotami více či méně ovlivňuje ostatní sportovní odvětví. Ve školní tělesné výchově má své nezastupitelné místo. V poslední době taky roste význam kondiční a rekreační atletiky pro volný čas. (Šimon, 1997)

Atletika zahrnuje různorodé pohybové činnosti, jejichž obsahem jsou pohyby cyklické, acyklické i smíšené podle charakteru atletické disciplíny. Atletiku řadíme mezi individuální sporty. Při atletických disciplínách se uplatňují základní dynamické zákony – přechod z klidu do pohybu (start, rozběh), změna směru pohybu (odraz při běžeckém kroku, při skoku), dokončení pohybu (doskok, dopad, došlap). V některých atletických disciplínách se uplatňuje pohyb rovnoměrný (např. běh na dráze), v jiných pohyb rovnoměrně zrychlený přímočarý nebo rotační (např. vrh koulí, hod diskem, skok).

Podstatou všech atletických disciplín je základní nebo od ní odvozená lokomoce zaměřená na zdolávání vzdálenosti chůzí, během, skokem, vrhem, hodem nebo jejich kombinací. V závodech se atleti snaží překonávat rozdílné vzdálenosti co nejrychleji, dosáhnout co nejdelší vzdálenosti vrhem, hodem, skokem či skokem překonat co nejvyšší výšku. (Langer, 2009)

2.5.1 Historie české atletiky

První zmínky o atletické činnosti v českých zemích nacházíme v „Kronice zbraslavské“, kde je popisován běh mužů o závod při korunovaci krále Václava II. (1297). Celá řada zmínek o „běžích o závod“ se objevuje v různých místních ustanoveních v souvislosti s „jarmarky“, místními slavnostmi a zábavami. Jejich součástí byla i hra zvaná „vrhání toušem“. O „běhání o závod“ se zmiňuje též Jan Ámos Komenský (1592-1670) „Brána jazyků otevřená“, „Orbis pictus“. Zvláštní postavení zaujímají v dějinách českého atletického běhu tzv. „laufrři“ (doručovatelé dopisů, ale též účastníci speciálních závodů).

Vznik a vývoj atletiky v dnešním slova smyslu byl na našem území spojen se založením Sokola (1862). V Sokole byly běh, skoky a hody součástí gymnastických vícebojů. Jako první oficiální atletický závod se uvádí v roce 1867 přebor Sokola Pražského v běhu, skoku a hodu. V roce 1864 se v Praze uskutečnilo utkání berlínských turnerů a pražských sokolů ve skoku o tyči. V roce 1897 byla založena za účasti zástupců z 11 klubů Česká atletická amatérská unie (ČAAU). Jejím prvním předsedou byl J. Guth-Jarkovský. (Vindušková, 2003)

2.5.2 Současná česká atletika

V důsledku zásadních společenských změn v 1989 se řízení atletiky osamostatnilo v Československý atletický svaz (ČsAS), později pak v Český atletický svaz (ČAS), který funguje dodnes. Hlavním úkolem atletického svazu vždy byl je systematický rozvoj atletiky jako sportu, jehož hlavním ukazatelem je šíře jeho členské základny a zajišťování podmínek pro její výkonnostní růst. (Vindušková, 2003)

Základním interním předpisem, podle kterého je budován a vyvíjí svoji činnost Český atletický svaz (dále jen ČAS), jsou Stanovy ČAS. Stávající stanovy ČAS byly schváleny valnou hromadou ČAS dne 8. 12. 1996 a registrovány ministerstvem vnitra České republiky (dále jen ČR) pod čj. VSP/1-57/90-R. Podle těchto stanov je ČAS nejvyšším představitelem atletiky v ČR a jeho posláním je zabezpečovat rozvoj atletiky na území ČR, hájit zájmy všech subjektů v něm sdružených a vytvářet jim optimální podmínky pro jejich činnost. Základním subjektem činnosti ČAS jsou atletické oddíly a kluby, které se sdružují v nižších (okresy, obvody, města apod.) a vyšších (oblasti, hl. m. Praha, případně země) územních celcích. (Šimon, 1997)

3 CÍLE

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem je vymezit termín grooming a zjistit, jaký mají atleti a jejich trenéři přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu.

3.2 Dílčí cíle

- 1) Popsat a charakterizovat grooming ve sportu.
- 2) Zjistit, jaký mají atleti přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu.
- 3) Zjistit, jaký mají trenéři přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu.

3.3 Výzkumné otázky

- 1) Jak se projevuje grooming ve sportu?
- 2) Jaký mají atleti přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu?
- 3) Jaký mají trenéři přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu?

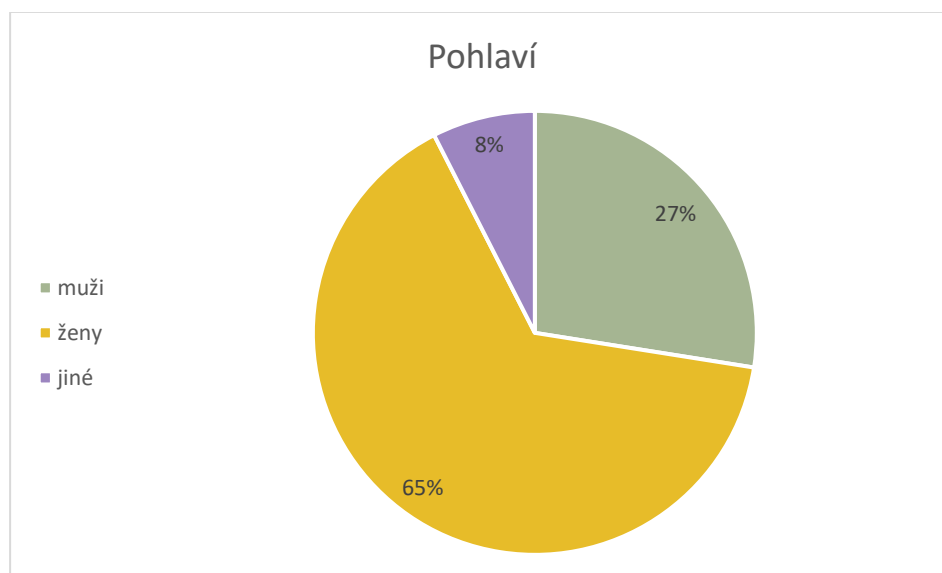
4 METODIKA

V bakalářské práci byl proveden kvantitativní výzkum, při kterém byl použit nestandardizovaný dotazník s názvem Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově (DOPS-S/TV) vytvořený doc. PhDr. Zbyňkem Svozilem, Ph.D., doc. PhDr. Danou Štěřbovou, Ph.D. a Mgr. Petrem Krolem v roce 2021. Tento dotazník slouží k zjištění přístupu k sexualitě u trenérů/učitelů tělesné výchovy a sportovců/žáků ve školní sportovní výchově. Obsahuje 64 výroků, rozdělených do čtyř kategorií, které se týkají doteků, genderu, postupu/způsobu a slov. Výroky se vztahují k sportovnímu tréninku, včetně sportovních soutěží/školní tělesné výchovy. Respondenti mohou na výroky odpovídat pomocí sedmi možných uzavřených odpovědí: silně souhlasím, souhlasím, mírně souhlasím, nedokážu se rozhodnout, mírně nesouhlasím, nesouhlasím, silně nesouhlasím. Tento výzkum je součástí procesu sběru dat pro standardizaci dotazníku, který je prováděn prostřednictvím bakalářských a diplomových prací. Projekt byl schválen Etickou komisí FTK UP dne 27. srpna 2021 pod jednacím číslem 83/2021 na základě žádosti.

4.1 Výzkumný soubor

Obrázek 1

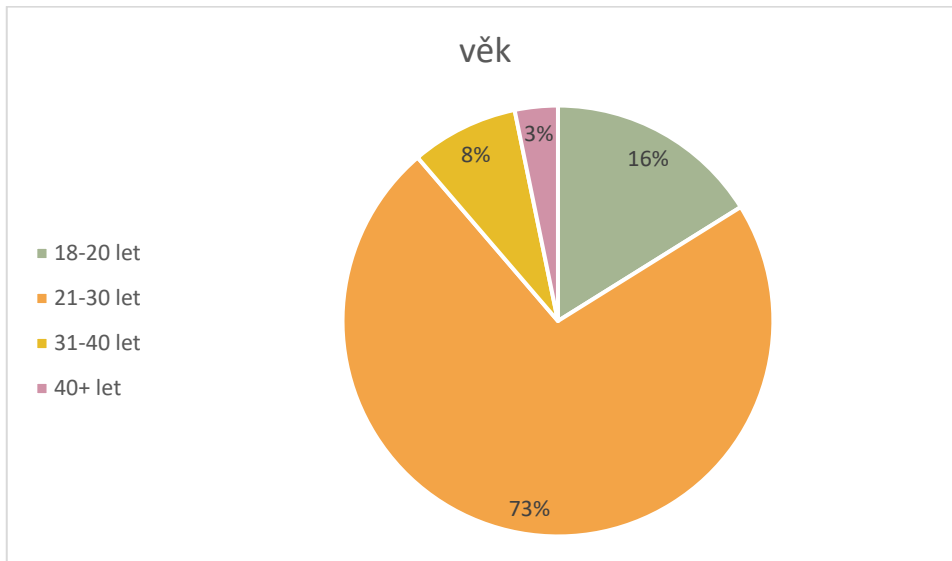
Graf zastoupení respondentů dle pohlaví

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 40 respondentů – 11 mužů, 26 žen a 3 respondenti se identifikovali jako jiné.

Obrázek 2

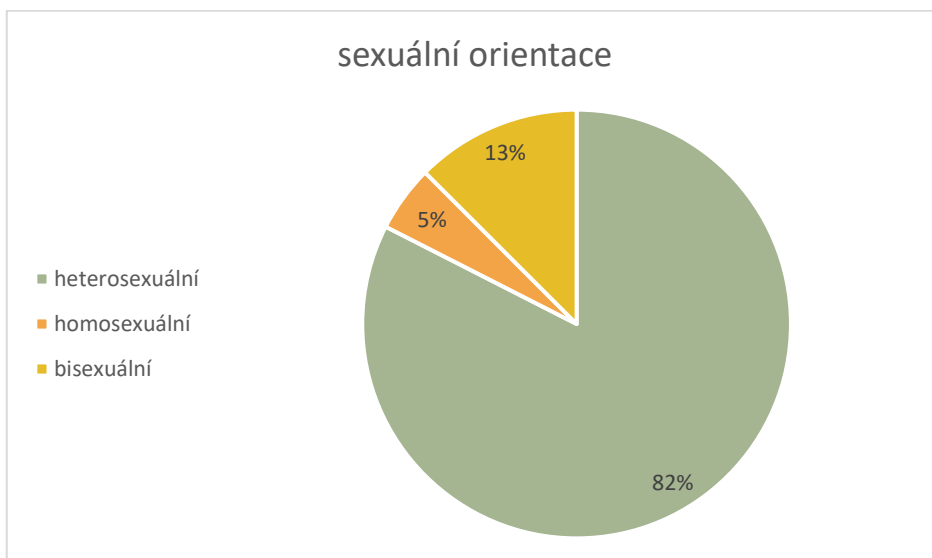
Graf zastoupení respondentů dle věku

Věk respondentů se pohyboval v rozmezí od 18 do 49 let. Věkový průměr všech respondentů byl 25,6 let. Pro dílčí cíle: *zjistit, jaký mají atleti přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu* a *zjistit, jaký mají trenéři přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu*, bylo nutné rozdělit respondenty na trenéry a sportovce. Věkový průměr sportovců byl 21,4 let a věkový průměr trenérů byl 35,4 let.

Obrázek 3

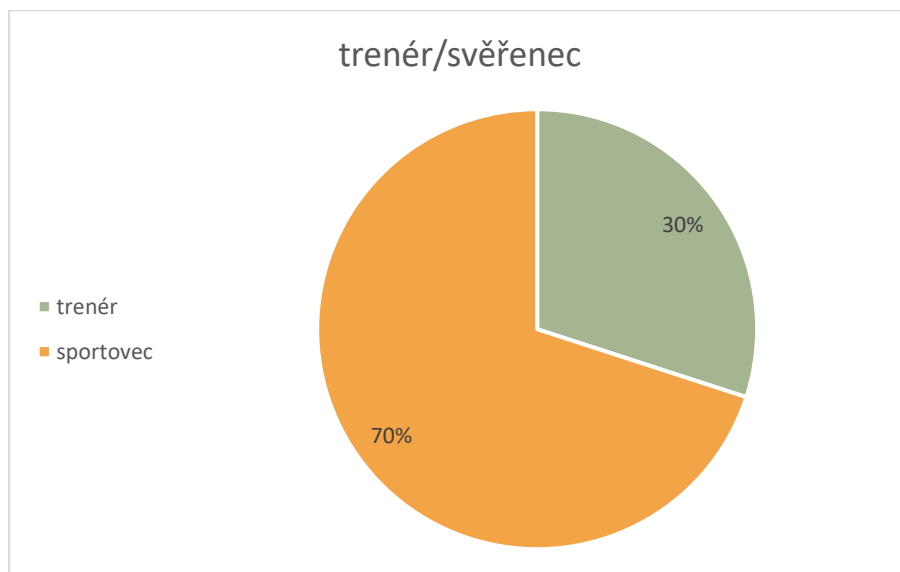
Graf zastoupení respondentů dle sexuální orientace

Sexuální orientace respondentů je dle odpovědí rozdělena do tří skupin. 33 respondentů označilo svou orientaci za heterosexuální, 2 respondenti označili svou orientaci za homosexuální a 5 respondentů označilo svou orientaci za bisexuální.

Obrázek 4

Graf zastoupení respondentů dle role ve vztahu trenér-svěřelec

Respondenti odpovídali na dotazník z dvou pozic, a to z pozice trenéra, nebo z pozice svěřence (sportovce). Z pozice trenéra vyplnilo dotazník 12 respondentů a z pozice svěřence (sportovce) vyplnilo dotazník 28 respondentů.

4.2 Metody sběru dat

Ke sběru dat byl použit nestandardizovaný Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově DOPS-S/TV (doc. PhDr. Zbyněk Svozil, Ph. D., doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D. a Mgr. Petr Krol, 2021). Dotazník cílí na žáky, studenty, sportovce, učitele a trenéry – lze jej vyplňovat pouze z jedné pozice.

Výzkum cílil na aktivní či bývalé atlety a trenéry atletiky působící v české republice. Dotazník byl respondentům rozeslán pomocí sociálních sítí, kde byl dále volně přístupný. Byli osloveni také atleti několika atletických klubů, zejména v Moravskoslezském a Olomouckém kraji. Sběr dat probíhal od 1. 11. 2023 do 20. 3. 2024.

Dotazník obsahuje výroky zaměřené na přístup trenérů k sexualitě ve sportu a otázky týkající se demografických údajů, jako je věk, pohlaví, trenérská zkušenost, délka působení v pozici trenéra atd. Dotazník byl prováděn anonymně. Respondent vyjadřuje informovaný souhlas se zpracováním a publikováním výsledků administrací dotazníku. Respondent má právo kdykoli během průběhu výzkumu odvolat svůj informovaný souhlas a odstoupit ze studie.

4.3 Statistické zpracování dat

Odpovědi z dotazníkového šetření, které byly získány z webové stránky Forms.office.com, byly přeneseny do programu Microsoft Excel, kde byly odpovědi zakódovány podle hodnotící škály 0-6.

Pro výroky č. 24, 25, 32, 35, 39, 40, 42, 53, 54 (tabulka 1) platila hodnotící škála odpovědí následovně: 0 – silně nesouhlasím, 1 – nesouhlasím, 2 – mírně nesouhlasím, 3 – nedokážu se rozhodnout, 4 – mírně souhlasím, 5 – souhlasím, 6 – silně souhlasím.

Pro výroky č. 41, 49, 50, 55, 56, 57, 60, 63, 64 (tabulka 2) byla hodnotící škála odpovědí opačná: 0 – silně souhlasím, 1 – souhlasím, 2 – mírně souhlasím, 3 – nedokážu se rozhodnout, 4 – mírně nesouhlasím, 5 – nesouhlasím, 6 – silně nesouhlasím.

5 VÝSLEDKY

Respondenti měli možnost vybrat ze sedmi variant odpovědi, která nejlépe vyjadřovala jejich názor ve vztahu k danému tvrzení. Tyto varianty odpovědí zahrnovaly: silně souhlasím, souhlasím, mírně souhlasím, nedokážu se rozhodnout, mírně nesouhlasím, nesouhlasím, silně nesouhlasím.

Z dotazníku byly vybrány výroky:

- č. 24: Trenér používá při instruktáži narážky sexuálního charakteru na části těla sportovce.
- č. 25: Trenér používá v přítomnosti sportovců vulgární výrazy sexuálního charakteru.
- č. 32: Trenér oslovuje sportovce přezdívkami se sexuálním podtextem.
- č. 36: Sportovec oslovuje trenéra přezdívkami se sexuálním podtextem.
- č. 39: Trenér má vstupovat do intimní zóny sportovce.
- č. 40: Trenér vstupuje do intimní zóny sportovce.
- č. 42: Trenér v některých situacích vystupuje ze své role (mimo trénink se chová jinak) nevhodně až sexuálně.
- č. 49: Trenér může považovat vztahy ze strany sportovce za sexuální.
- č. 50: Sportovec může považovat vztahy ze strany trenéra za sexuální.
- č. 54: Sociální sítě jsou prostředkem k vyjádření obdivu a lásky k trenérovi.
- č. 55: Sportovec ohlašuje zachycení nevhodného chování sexuálního charakteru trenérovi/policii atd.
- č. 56: Sexualita patří do sportu.
- č. 57: Témata sexuality patří do sportu.
- č. 60: Ve sportu existují případy sexuálního obtěžování.
- č. 63: Trenér může být neprávem obviněn ze sexuálního chování.
- č. 64: Sportovec může být neprávem obviněn ze sexuálního chování.

Tyto výroky úzce souvisí s problematikou groomingu ve sportu, což je klíčové pro naplnění výsledků výzkumných otázek.

Tabulka 1

Tabulka průměrně zvolených hodnot odpovědí z dotazníku dle škály

Popisná statistika – hodnoty zvolených odpovědí	
Výrok	M
č. 24	0,85
č. 25	0,53
č. 32	0,60
č. 36	0,55
č. 39	0,93
č. 40	1,45
č. 42	1,30
č. 54	2,65

Poznámka. M = průměr.

Výrok č. 24: Trenér používá při instruktáži narážky sexuálního charakteru na části těla sportovce.

Respondenti u tohoto výroku volili v průměru nesouhlasím (Tabulka 1). Z čehož vyplývá, že většina respondentů nepoužívá, či nezažila použití sexuálních narážek na části těla své, či jiného sportovce.

Výrok č. 25: Trenér používá v přítomnosti sportovců vulgární výrazy sexuálního charakteru.

V průměru nejčastěji volenou odpovědí bylo nesouhlasím (Tabulka 1). Respondenti se tedy neseťkali s používáním vulgárních výrazů sexuálního charakteru. Dva respondenti, kteří vyplňovali dotazník ze strany sportovce, však odpověděli souhlasím. Z toho vyplývá, že tito dva respondenti se stali obětí nevhodných poznámek ze strany trenéra.

Výrok č. 32: Trenér oslovuje sportovce přezdívkami se sexuálním podtextem.

Respondenti u tohoto výroku v průměru volili nesouhlasím (Tabulka 1). Z toho vyplývá, že pro většinu sportovců a trenérů oslovování sportovce přezdívkami se sexuálním podtextem je nevhodné a neděje se. Objevili se i dvě odpovědi mírně nesouhlasím a dvě odpovědi souhlasím. U dvou případů odpověď není jednoznačná a dva respondenti bývají přezdívkami se sexuálním podtextem oslovováni, nebo je používají.

Výrok č. 36: Sportovec oslovuje trenéra přezdívkami se sexuálním podtextem.

Respondenti u tohoto výroku v průměru volili nesouhlasím (Tabulka 1). Objevila se jedna odpověď mírně souhlasím. Z toho vyplývá, že pro naprostou většinu sportovců a trenérů je oslovení trenéra přezdívkami se sexuálním podtextem nevhodné a neděje se. Pouze v jednom případě dochází k používání přezdívek se sexuálním podtextem směrem k trenérovi.

Výrok č. 39: Trenér má vstupovat do intimní zóny sportovce.

Respondenti u tohoto výroku v průměru volili nesouhlasím (Tabulka 1). Tudiž se shodují, že trenér nemá vstupovat do intimní zóny sportovce.

Výrok č. 40: Trenér vstupuje do intimní zóny sportovce.

Respondenti u tohoto výroku volili v průměru nesouhlasím (Tabulka 1). Čtyři respondenti zvolili odpověď souhlasím a jeden respondent zvolil odpověď mírně souhlasím, z čehož vyplývá, že pro ně vstupování trenéra do intimní zóny sportovce běžné. Čtyři respondenti se nedokázali rozhodnout, pravděpodobně neznají hranice své intimní zóny.

Výrok č. 42: Trenér v některých situacích vystupuje ze své role (mimo trénink se chová jinak) nevhodně až sexuálně.

Respondenti u tohoto výroku volili v průměru nesouhlasím (Tabulka 1). Pět respondentů odpovědělo souhlasím, tudíž se setkali se změnou chování trenéra mimo tréninkovou jednotku. Změna chování mimo tréninkovou jednotku byla nevhodná až sexuální.

Výrok č. 54: Sociální sítě jsou prostředkem k vyjádření obdivu a lásky k trenérovi.

Respondenti u tohoto výroku volili v průměru nedokážu se rozhodnout (Tabulka 1). Devět respondentů zvolilo odpověď souhlasím, tudíž skoro tři čtvrtiny souhlasí s výrokem a považují sociální sítě za prostředek k vyjádření a obdivu lásky k trenérovi. Tento výrok se vztahuje ke kapitole 2. 2. 1. Kybergrooming, kde jsou sociální sítě popisovány jako funkční nástroj pro grooming.

Tabulka 2

Tabulka průměrně zvolených hodnot odpovědí z dotazníku dle škály

Popisná statistika – hodnoty zvolených odpovědí	
Výrok	M
č. 41	1,3
č. 49	3,1
č. 50	2,93
č. 55	1,53
č. 56	4,13
č. 57	2,33
č. 60	0,9
č. 63	1,88
č. 64	2,2

Poznámka. M = průměr.

Výrok č. 41: Sportovec má důrazně odmítnout (říct NE) chování trenéra, které se mu nelíbí.

Respondenti volili v průměru souhlasím (Tabulka 2). Z toho vyplývá, že projevit značný nesouhlas s chováním, které se nám nelíbí je správné a většina respondentů by tak učinila.

Výrok č. 49: Trenér může považovat vztahy ze strany sportovce za sexuální.

Respondenti volili v průměru nedokážu se rozhodnout (Tabulka 2). Dle výsledků 17 respondentů volilo odpovědi nesouhlasného charakter (tj. silně nesouhlasím, souhlasím, mírně nesouhlasím) a 19 respondentů volilo odpovědi souhlasného charakteru (mírně souhlasím, souhlasím, silně souhlasím). Výsledky jsou velice nejednoznačné, respondenti se rozdělili do dvou protichůdných táborů. Sexuální vztahy ze strany sportovce jsou z dosavadních případů značně méně časté než sexuální vztahy ze strany trenéra vůči sportovci.

Výrok č. 50: Sportovec může považovat vztahy ze strany trenéra za sexuální.

Respondenti volili v průměru nedokážu se rozhodnout (Tabulka 2). Výsledky jsou mírně nakloněny na stranu souhlasnou (45 %), nedokážu se rozhodnout zvolilo 7 respondentů (17,5 %) a zbytek volil nesouhlasné odpovědi (37,5 %).

Výrok č. 55: Sportovec ohlašuje zachycení nevhodného chování sexuálního charakteru trenérovi/policii atd.

respondenti volili v průměru mírně souhlasím (Tabulka 2). Většina souhlasí s ohlášením nevhodného chování sexuálního charakteru, ale nejsou si tím úplně jisti.

Výrok č. 56: Sexualita patří do sportu.

Respondenti volili v průměru mírně nesouhlasím (Tabulka 2). A tudíž si myslí, že sexualita by do sportu neměla patřit.

Výrok č. 57: Témata sexuality patří do sportu.

Respondenti volili v průměru mírně souhlasím (Tabulka 2). Narozdíl od sexuality jako takové (viz výrok č. 56). Dle většiny respondentů témata sexuality do sportu patří.

Výrok č. 60: Ve sportu existují případy sexuálního obtěžování.

Respondenti volili v průměru souhlasím (Tabulka 2). Dle jejich názoru či zkušeností potvrzují, že ve sportu existují případy sexuálního obtěžování. Pouze 1 respondent zvolil odpověď nesouhlasného charakteru, přesněji odpověď nesouhlasím.

Výrok č. 63: Trenér může být neprávem obviněn ze sexuálního chování.

Respondenti volili v průměru mírně souhlasím (Tabulka 2). Dotazovaní se přiklánějí k faktu, že obvinění ze sexuálního chování nemusí být vždy správné.

Výrok č. 64: Sportovec může být neprávem obviněn ze sexuálního chování

Respondenti volili v průměru mírně souhlasím (Tabulka 2). Dotazovaní se přiklánějí k faktu, že obvinění ze sexuálního chování nemusí být vždy správné.

5.1 Popis a charakteristika groomingu ve sportu

Výzkumná otázka č. 1

Jak se projevuje grooming ve sportu?

V teoretické části byl detailně charakterizován grooming obecně. Od etymologie slova grooming, přes definici pojmu, projevy, metody, rizika a účastníky procesu. Byly charakterizovány fáze, do kterých se grooming dělí a také jeho vývoj. Původně to byl termín užívaný jen ve spojitosti se sexuálním obtěžováním dětí tzv. child-grooming a s rostoucím vlivem sociálních sítí se začal objevovat nový pojem s groomingem úzce související a to kybergrooming – „grooming přes internet“. Následně byl popsán grooming ve sportu. Jeho vliv na sportovce a jeho sportovní kariéru, specifčnost groomingu ve sportu a v čem se liší od běžného groomingu a proč se na první pohled zdá být neškodný.

Dle dotazníkových výsledků respondenti ve většině případů grooming ve sportu nezažívají. 45 % respondentů uvedlo, že mohou považovat chování ze strany trenéra za sexuální. Pod pojmem sexuální se nejčastěji objevovaly narážky na chování nebo části těla sportovců. Tyto narážky byly sexuálního charakteru a sportovcům byly nepříjemné. Jako další prostředek k realizaci groomingu ve sportu byly zmiňovány sociální sítě. Sociální sítě jsou při groomingu běžně využívány. V dnešní digitální době velice usnadňují pachateli přístup k oběti, jak distančně, tak komunikačně. Grooming přes sociální sítě se nazývá kybergrooming.

5.2 Přístup atletů k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu

Výzkumná otázka č. 2

Jaký mají atleti přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu?

Z výsledků respondentů – atletů vyplývá, že otázka role sexuality ve sportu je provokativní a komplexní. Zatímco v průměru byli atleti mírně nesouhlasní (72 %) s tvrzením, že sexualita patří do sportu, jejich odpovědi také odhalují důležitost odmítnutí nevhodného chování, či jakéhokoliv sexuálního obtěžování, trenéra (80 %). Tento postoj naznačuje silný důraz na bezpečnost a respekt v rámci sportovního prostředí.

Zajímavým zjištěním je, že většina atletů (67,5 %) souhlasila s tím, že témata sexuality by měla být asociována se sportem, avšak pravděpodobně v menší míře než samotná sexualita. To naznačuje, že je zde prostor pro diskuzi o sexualitě v kontextu sportu, ale zároveň se zdá, že by měla být zachována určitá míra rezervovanosti.

Co se týče vnímání vztahů mezi trenérem a sportovcem jako možných sexuálních, odpovědi atletů byly poměrně rozdělené. Zatímco někteří projevili souhlas (45 %), že sportovec může považovat vztahy trenéra za sexuální, jiní se nedokázali rozhodnout (17,5 %) a někteří nesouhlasili (37,5 %). Tento rozpor může odrážet složitost této problematiky a individuální zkušenosti atletů.

Z většiny odpovědí lze vyčíst, že existuje vědomí o případech sexuálního obtěžování ve sportovním prostředí, což poukazuje na potřebu prevence a ochrany sportovců. Nicméně je zde také mírný souhlas (70 %) s tím, že sportovec může být neprávem obviněn ze sexuálního chování, což ukazuje na citlivost této problematiky a potřebu vyváženého a spravedlivého přístupu k obviněním.

Celkově lze tedy konstatovat, že role sexuality ve sportu vyvolává u atletů různé názory a postoje, které odrážejí složitost této problematiky a potřebu respektovat bezpečnost a důstojnost všech zúčastněných stran.

5.3 Přístup trenérů k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu

Výzkumná otázka č. 3

Jaký mají trenéři přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu?

Z výsledků dotazníku vyplývá, že trenérům se zdá, že trenér by neměl vstupovat do intimní zóny sportovce, což naznačuje jejich mírný nesouhlas (92,5 %) s tímto tvrzením. Většina trenérů sdílí názor, že to není obvyklé chování. Nicméně je zde menší odchylka, kde část trenérů (7,5 %) považuje toto chování za normální.

V otázce vnímání vztahů mezi trenérem a sportovcem jako možných sexuálních, většina trenérů nedokázala zaujmout jednoznačné stanovisko. Odpovědi byly rozdělené a ukazují na různé názory na tuto problematiku. To ukazuje na složitost tématu a individuální zkušenosti respondentů.

Trenéři vyjádřili mírný nesouhlas s tvrzením, že sexualita patří do sportu, což naznačuje jejich přesvědčení, že tyto aspekty by měly zůstat odděleny. Naopak, témata sexuality samotná byla mírně více spojována se sportem (54 %), což poukazuje na otevřenější přístup k diskuzím o této problematice.

Většina trenérů souhlasila s tvrzením (91 %), že ve sportu existují případy sexuálního obtěžování, což ukazuje na jejich povědomí o této problematice a potřebu prevence a ochrany sportovců. Navíc většina respondentů mírně souhlasila (72,5 %) s tvrzením, že trenér může být neprávem obviněn ze sexuálního chování, což ukazuje na jejich obavy z možných nespravedlivých obvinění.

Celkově lze říci, že otázky spojené se sexualitou ve sportu vyvolávají u trenérů různé názory a postoje, což ukazuje na složitost této problematiky a potřebu dalšího zkoumání a diskuzí v této oblasti.

6 DISKUSE

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo vymezit termín grooming a zjistit, jaký mají atleti a jejich trenéři přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu. Stanoveny byly tři dílčí cíle s výzkumnými otázkami. Pomocí dotazníkového šetření byla získána data k následné statistice a k zodpovězení výzkumných otázek. Výzkumu se zúčastnilo 40 respondentů, 28 atletů a 12 trenérů z České republiky.

Bakalářská práce pojednává o sexualitě jako komplexním fenoménu, který zahrnuje biologické, psychologické, sociální a kulturní aspekty. Dle Knihy (2014) je sexualita definována jako soubor vlastností a jevů vyplývajících z rozdílů mezi pohlavími. Biologický základ sexuality spočívá v genetickém dědictví, pohlavních žlázách, orgánech a hormonální produkci.

V bakalářské práci je kladen důraz na to, jak sexualita formuje psychosociální vlivy a způsob, jakým společnost předkládá etické normy, které ovlivňují naše vnímání a chování v této oblasti.

Weiss a Zvěřina (2001) konstatují, že lidská sexualita je nejsložitější existující formou sexuality a je formovaná mnoha faktory, včetně vývoje osobnosti, kulturních vlivů a interakcí s ostatními. Důraz je kladen na to, že sexualita je sociální interakcí, která se řídí normami a očekáváními společnosti. Pod stejné normy i očekávání spadá i sport a sexualita s ním spojená.

Hlavní téma této bakalářské práce, a to grooming, se těmto společnostmi stanoveným normám a očekáváním vymyká. Dotazovaní atleti a jejich trenéři považují grooming za normy přesahující chování, které by nemělo mít své místo ve sportu. Grooming se dá velice jednoduše aplikovat na vztah trenér-svěřenec, a proto se stal fenoménem ve sportovním prostředí. 12,5 % respondentů uvedlo, že se stalo obětí některé z forem sexuálního groomingu, což potvrzuje tvrzení Winterse et al. (2022), že autorita trenéra může poskytovat ideální podmínky pro grooming. Trenér může využívat postupného budování důvěry sportovce k němu a nabízet mu hmotné i nehmotné odměny, jako jsou úspěchy v soutěžích či pocit bezpečí a nadřazenosti. Dle Brackenrudge & Fasting (2005) identifikujeme tři typy groomingu ve sportu: fyzický, psychologický a grooming sociálního prostředí. Tyto typy zahrnují nevhodné doteky, slovní narážky sexuálního charakteru, psychologický tlak na sportovce a manipulaci s celkovým prostředím nebo komunitou.

Dle vyhodnocení výzkumných otázek č. 2 a č. 3 vidíme, že přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu se mezi atlety a trenéry nijak zásadně neliší. Dle výsledků dotazníku můžeme pozorovat negativní přístup k této problematice. Obě dotazované skupiny si myslí, že sexualita jako taková do sportu nepatří, ale témata spojené s ní ano. Tudíž by měl být kladen větší důraz na komunikaci a nastavení hranic mezi trenérem a svěřencem. Většina respondentů

(87,5 %) tohoto výzkumu nemá osobní zkušenost s groomingem či sexuálním obtěžováním ve sportu. Přesto uznávají skutečnost, že grooming a případy sexuálního obtěžování jsou součástí sportu a významně negativně ovlivňují sportovní kariéru jak svěřence, tak i trenéra.

7 ZÁVĚRY

Tématem této bakalářské práce je grooming ve sportu. Práce se zabývá groomingem, jeho definicí, projevy, rizika a dopady na sportovce. Teoretická část práce vymezuje základní poznatky o sexualitě, detailně popisuje grooming obecně a grooming ve sportu, zabývá se sexuálním zneužíváním a obtěžováním ve sportu. Dále se věnuje trenérovi, zejména jeho rolím a kompetencím v atletice, jakožto sportu zvoleným pro výzkum. V neposlední řadě je popsán vztah mezi trenérem a svěřencem. Cílem této bakalářské práce je vymezit termín grooming a zjistit, jaký mají atleti a jejich trenéři přístup k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu.

Pro získání dat byl použit nestandardizovaný Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově DOPS-S/TV z roku 2021, jehož autory jsou doc. PhDr. Zbyněk Svozil, Ph.D., doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D. a Mgr. Petr Krol. Výzkumu se účastnilo 40 atletů nebo trenérů atletiky z České republiky. Praktická část se zabývala přístupem atletů a trenérů atletiky k sexualitě ve sportu s rizikem groomingu. Výsledky ukázaly, že většina atletů nebo trenérů atletiky se osobně nesetkala s groomingem ve sportu (87,5 %), potvrzují však, že jsou vědomi jeho výskytu (95 %), že s takovým chováním nesouhlasí a mělo by se více dbát na jeho prevenci.

8 SOUHRN

Tato bakalářská práce zkoumá grooming ve sportu, jeho definici, projevy, rizika a dopady na sportovce. Teoretická část se věnuje základním poznatkům o sexualitě, popisu groomingu obecně a ve sportu, sexuálnímu zneužívání a obtěžování v tomto prostředí. Dále zkoumá roli a kompetence trenéra a sportu atletiky. Cílem práce je vymezit termín grooming a zjistit přístup atletů a jejich trenérů k sexualitě ve sportu s tímto rizikem. Výzkum byl proveden pomocí nestandardizovaného dotazníku DOPS-S/TV z roku 2021, na který odpovědělo 40 účastníků z České republiky. Výsledky naznačují, že většina z nich sice neprožila grooming osobně, ale jsou si jeho výskytu vědomi a souhlasí s potřebou jeho prevence.

9 SUMMARY

This bachelor thesis examines grooming in sport, its definition, manifestations, risks and effects on athletes. The theoretical part is devoted to basic knowledge about sexuality, description of grooming in general and in sport, sexual abuse and harassment in this environment. It also explores the role and responsibilities of the coach and the sport of athletics. The aim of this thesis is to define the term grooming and to identify the attitudes of athletes and their coaches towards sexuality in sport with this risk. The research was conducted using a non-standardised questionnaire, the DOPS-S/TV 2021, which was answered by 40 participants from the Czech Republic. The results suggest that although most of them have not experienced grooming personally, they are aware of its occurrence and agree with the need for its prevention.

10 REFERENČNÍ SEZNAM

- Block, J. H. (1973). Conceptions of sex role: Some cross-cultural and longitudinal perspectives. *American Psychologist*, 28(6), 512–526, <https://doi.org/10.1037/h0035094>
- Brackenridge, C., & Fasting, K. (2005). The grooming process in sport: Narratives of sexual harassment and abuse. *Auto/biography*, 13(1), 33-52.
- Campos, J., Crespo, M., & Sebastiani, E. (2015). The emotional competencies of the tennis coach. *ITF Coaching & Sport Science Review*, 23(65), 35–37. <https://doi.org/10.52383/itfcoaching.v23i65.120>
- Capponi, V. (1994). *Sexuologický slovník*. Praha: Grada. ISBN 80-7169-115-1.
- Fafejta, M. (2004). *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Ve Věrovanech: Jan Piszkiwicz. ISBN 80-86768-06-6.
- Fafejta, M. (2016). *Sexualita a sexuální identita: sociální povaha přirozenosti*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1030-6.
- Farvid, P. (2015). Heterosexuality. In C. Richards & M. J. Barker (Eds.), *The Palgrave Handbook of the Psychology of Sexuality and Gender*. Palgrave Macmillan.
- Gerber, M., Gyax, B., & Cody, R. (2024). Coach-athlete relationship and burnout symptoms among young elite athletes and the role of mental toughness as a moderator. *Sports Psychiatry*, 3(1), 5-14. <https://doi.org/10.1024/2674-0052/a000071>
- Gödtel, R. (1994). *Sexualita a násilí*. Praha: Český spisovatel.
- Gričová Andrea. (2024, 10. dubna). *Sněmovna schválila změnu vymezení znásilnění*. ČT24. <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/snemovna-schvalila-zmenu-vymezeni-znasilneni-348044>
- Chiari, M. (2020) *Track and Field Coach John Rembao Accused of Sexual Harassment, Abuse in Lawsuit*. Bleacher Report. <https://bleacherreport.com/articles/2880379-track-and-field-coach-john-rembao-accused-of-sexual-harassment-in-lawsuit>
- Johansson, S. (2017). *Sexual Relationships Between Athletes and Coaches: Love, Sexual Consent, and Abuse [Diss]*. GIH.
- Kim, I., Lee, K., & Kang, S. (2019). The relationship between passion for coaching and the coaches' interpersonal behaviors: The mediating role of coaches' perception of the relationship quality with athletes. *International Journal of Sports Science*, 14(4), 463-470. <https://doi.org/10.1177/1747954119853104>
- Kniha, M. (2014). *Děti a jejich sexualita – rádce pro rodiče a pedagogy*. Brno: CPress. ISBN 978-80-264-0290-9

- Křížková, A. (2006). *Sexualizovaná realita pracovních vztahů: analýza sexuálního obtěžování v České republice*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR.
- Langer, F. (2009). *Atletika 1*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-1785-1.
- Lanning, K. (2018). The Evolution of Grooming: Concept and Term. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(1), 5-16, <https://doi.org/10.1177/0886260517742046>
- Lee, S., Kwon, S., Jang, D., & Kwon, H. (2023). The effect of coach–athlete fit on the coach–athlete relationship in team sport: Role of trust in coach. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 174795412311647. <https://doi.org/10.1177/17479541231164771>
- Mellan, J. (Ed.). (2004). *Základy sexuality: Sborník*. Hradec Králové: SPRSV.
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2008, 23. duben). ZÁKON Č. 198/2009 SB. <https://www.e-sbirka.cz/sb/2009/198?zalozka=text>
- Mitlöhner, M. (2013). *XXIV. Sexuologické bohnické dny*. Praha: PL Bohnice
- Money, J. (1990). *Gay, Straight, and In-Between: The Sexuology of Erotic Orientation*. Oxford University Press. ISBN 9780195063318
- Owton, H., & Sparkes, A. C. (2017). Sexual abuse and the grooming process in sport: Learning from Bella's story. *Sport, Education and Society*, 22(6), 732-743, DOI: 10.1080/13573322.2015.1063484
- Oxford University Press (2023). *Grooming*. Oxford English Dictionary. <https://www.oed.com/search/dictionary/?scope=HistoricalThesaurus&q=grooming>
- Policie ČR. (2024). *Pomoc obětem TČ: Znásilnění*. <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-znasilneni.aspx>
- Prukner, V., & Machová, I. (2012). *Didaktika atletiky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3182-6.
- Radojević, J., Grbović, M., & Jevtić, B. (2019). Academic study programs and education for the profession of sports, sports coach occupation. *Fizička Kultura*, 73(2), 90-106. Dostupné z <http://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/0350-3828/2019/0350-38281901089R.pdf>
- Riquelme-Sanderson, M., & Longoria, A. (2023). LGBTQ+ Language Teacher Educators' Identities and Pedagogies: Testimonio and Duoethnography. *Rupkatha Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, 15(1). <https://doi.org/10.21659/rupkatha.v15n1.07>
- Saleh, F. M., & Berlin, F. S. (2003). Sexual Deviancy: Diagnostic and Neurobiological Considerations. *Journal of Child Sexual Abuse*, 12(3-4), 53-76. https://doi.org/10.1300/J070v12n03_03

- Sharpe, T. H. (2003). Adult sexuality. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 11, 420-426, <https://doi.org/10.1177/1066480703255386>
- Sinotte, C.-A., Bloom, G. A., & Caron, J. G. (2015). Roles, responsibilities and relationships of full-time university assistant coaches. *Sports Coaching Review*, 4(2), 99-114. <https://doi.org/10.1080/21640629.2016.1158542>
- Sloboda, Z. (2016). *Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita*. [Praha]: Pasparta. ISBN 978-80-88163-09-1.
- Suchan, F., Prachař, F., Sušovský, A., & Hlaváč, J. (2018). *Bez frází: životní příběhy sportovců jejich vlastními slovy*. Plzeň: VKS Sport Media. ISBN 9788088644057.
- Šimon, J. (1997). *Atletika: historie, organizace, pravidla atletiky, soutěže, závody* (2nd rev. ed.). Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-431-4.
- Štěrbová, D. (2007). *Sexualita osob s mentálním postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-1689-2.
- Štěrbová, D., & Rašková, M. (2016). *Specifika komunikace ve vztahu k sexualitě I: Pomáhající profese ve vztahu k sexualitě, včetně osob s mentálním postižením* (2. vydání). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5025-4.
- van der Steeg, E., Schipper-Van Veldhoven, N., Cense, M., Bellemans, T., & de Martelaer, K. (2021). A Dutch perspective on sexual integrity in sport contexts: definition and meaning for practice. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 26(5), 460–482. <https://doi.org/10.1080/17408989.2020.1823955>
- Vasquez, L. (2023) *Houston Christian track coach accused of sexual misconduct in second lawsuit, lawyer says more cases will follow*. Huston Public Media. <https://www.houstonpublicmedia.org/articles/news/criminal-justice/2023/01/04/440312/hcu-track-coach-accused-of-sexual-misconduct-in-second-lawsuit-lawyer-says-more-cases-will-follow/>
- Vindušková, J. (2003). *Abeceda atletického trenéra*. Praha: Olympia. ISBN 80-7033-770-2.
- Wachs, S., Wolf, K. D., & Ching-Ching, P. (2012). CYBERGROOMING: RISK FACTORS, COPING STRATEGIES AND ASSOCIATIONS WITH CYBERBULLYING. *Psicothema*, 24(4), 628-633. Získáno z <https://www.proquest.com/scholarly-journals/cybergrooming-risk-factors-coping-strategies/docview/2778328259/se-2>
- Weiss, P. (2010). *Sexuologie*. Prague: Grada. ISBN 978-80-247-2492-8.
- Weiss, P., & Zvěřina J. (2001). *Sexuální chování v ČR - situace a trendy*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-558-x.

- Wilinsky, C. L., & McCabe, A. (2021). A review of emotional and sexual abuse of elite child athletes by their coaches. *Sports Coaching Review*, 10(1), 84-109. <https://doi.org/10.1080/21640629.2020.1775378>
- Winters, G. M., Kaylor, L. E., & Jeglic, E. L. (2022). Toward a Universal Definition of Child Sexual Grooming. *Deviant Behavior*, 43(8), 926-938, DOI: 10.1080/01639625.2021.1941427
- Zvěřina, J. (2003). *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno: CERM. ISBN 80-7204-264-5.

11 PŘÍLOHY

11.1 Vyjádření etické komise FTK UP

 **Fakulta
tělesné kultury**

Vyjádření Etické komise FTK UP

Složení komise: doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D. – předsedkyně
Mgr. Ondřej Ješina, Ph.D.
doc. MUDr. Pavel Maňák, CSc.
Mgr. Filip Neuls, Ph.D.
Mgr. Michal Kudláček, Ph.D.
prof. Mgr. Erik Sigmund, Ph.D.
doc. Mgr. Zdeněk Svoboda, Ph.D.

Na základě žádosti ze dne 1.7.2021 byl projekt aplikovaného výzkumu

Autor /hlavní řešitel/: **doc. PhDr. Zbyněk Svozil, Ph.D.**
spoluřešitelé: **doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D., Mgr. Petr Krol**
+ studení Bc. Mgr., Ph.D. snaží se téma zvládnout pod vedením doc. Svozila, doc. Štěrbové, Mgr. Krola jako svou závěrečnou práci

s názvem: **Sexualita – hranice v přístupu ke sportovcům a žákům ve sportovní činnosti a tělesné výchově**

schválen Etickou komisí FTK UP pod jednacím číslem: **83/2021**
dne: **27. 8. 2021**

Etická komise FTK UP zhodnotila předložený projekt a **neshledala žádné rozpory** s platnými zásadami, předpisy a mezinárodními směnicemi pro výzkum zahrnující lidské účastníky.

Řešitelé projektu splnili podmínky nutné k získání souhlasu etické komise.

za EK FTK UP
doc. PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.
předsedkyně

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury
Komise etická
tržda Míru 117 | 771 11 Olomouc

Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci
tržda Míru 117 | 771 11 Olomouc | T: +420 585 636 009
www.ftk.upol.cz

11.2 Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově DOPS-S/TV

Dotazník přístupu k sexualitě ve sportu/tělesné výchově DOPS-S/TV

Svozil, Z., Štěrbová, D. & Krol, P. 2021.

Pokyny ke zpracování dotazníku:

- Tímto dotazníkem se zjišťuje přístup k sexualitě u trenérů/učitelů tělesné výchovy a sportovců/žáků ve školní tělesné výchově.
- Přečtěte si, prosím, následující výroky a označte tu možnost, která nejvíce odpovídá vašemu názoru ve vztahu k danému tvrzení.
- Výroky jsou vztaženy ke sportovnímu tréninku, včetně sportovních soutěží/školní tělesné výchově.
- Dotazník vyplňte **pouze z jedné pozice** (trenér, učitel tělesné výchovy, sportovec, žák, student, viz tvrzení č. 11)

Výstupem bude článek v odborném časopise a metodické doporučení především pro trenéry a učitele tělesné výchovy.

Vyplnění tohoto dotazníku trvá průměrně 15 minut. Dotazník je anonymní, administrací - vyplněním dotazníku dotazovaná osoba uděluje informovaný souhlas se zpracováním a publikováním výsledků. Dotazovaná osoba má kdykoli během doby trvání výzkumu právo svůj informovaný souhlas zrušit a ze studie odstoupit.

Označením trenér je míněna i trenérka, stejně jako učitel-učitelka, pedagog-pedagožka, žák-žákyně, student-studentka, sportovec-sportovkyně.

* Povinné